

Mindez azt bizonyítja, hogy a tervszerűtlen termelés anarhiája a tőkés rend jellemző tulajdonságai maradnak a háború alatt is, az állami szabályozás és a tőkés rendben való tervszerű termelésről handabandázó fecsegés ellenére.

A háború alatt Angliában és Amerikában tudós társulatokat létesítettek a tőkés rendbeni tervszerű termelés tanulmányozására és könyvek és füzetek tömegei jelentek meg ezzel a kérdéssel kapcsolatban. ¹⁾

Most a háború befejezése után, az állam szabályozó szerepének csökkenésével a »tervezés« kérdése hatodrangúvá válik. De újra időszerűvé lesz két-három év múlva, ha jelentkezik a soron levő termelési válság.

¹⁾ Az amerikai tervező bizottság a háború végéig több, mint negyven könyvet adott ki. Pontos, a termelés minden ágát fölölő terveket csináltak az EA háború utáni termelésére vonatkozólag. Csak egyet felejtettek el megmondani, Hogyan kell ezeket a sodaszép terveket megvalósítani?

LEVÉL MONTEVIDEÓBÓL

Irta: Papp István

Montevideó, 1945 okt. 29.

Kedves elvtársak!

Mindenesetre meglepődnek azon, hogy messze idegenből, ismeretlenül kapnak levelet. De hosszú évek óta nem volt a hazaiakkal kapcsolatol, nem tudom: ki merre van és ezért megkísérlem, hogy önökön keresztül adjak hírt magamról. Leveletem a »Borba« címén át továbbítom. Nevem Papp István, Nikincin születtem 1903-ban. Ide 1924-ben vándoroltam ki. A kezdet nehézségein átesve szakmát tanultam s mint munkás (bútorfényező) dolgozom.

Először a délamerikai magyar és jugoszláv kivándorlók életéről írok. 1923--1925-ben Braziliába ingyen szállították a családokat a kávéültetvényekre. Főkép földművesek jöttek, de akadt elég kisiparos is köztük. A másik kivándorlási hullám 1927—1930-ra esik, amikor inkább ipari munkásság jött. A jugoszláv kivándorlók nagyobb számban a dalmát és líkai vidék szegényeiből állnak. Szerbek nagyon kevesen vannak. Nagyobb számmal szlovének vannak iztraiak. A kivándorlók túlnyomó részét gazdasági okok hozták ide. Politikaiak kevesen vannak. De ezen kevesek munkájának köszönhető a demokratikus munkásszervezetek kiépítése.

Argentínában a magyarajkú munkások egyesülete 1926-ban alakult meg és a horthysta kormány erőlködése ellenére rövid idő alatt a legerősebb egyesületté vált. Később a fasiszta kormány nyomására átalakult és a »Törekvés« Társadalmi és Sport egyesület nevet vette föl. Uruguayban 1925-ben alakult egy magyar polgári egyesület, amely 1928-ban munkás egyesületté alakult át. Az itteni diktatura nyomása és a gazdasági helyzet változást teremtettek. A munkás egyesület fölveszi az Uruguayi Magyar Kultúr Központ nevet, de megmarad régi politikai vonalán és tovább harcol a fasiszta magyar kormányok befolyása ellen. Könyveket, lapokat szereztünk. Állandóan járattuk az észak-amerikai »Új Előre«-t (a mai »Magyar Jövő«), a »Kanadai Magyar Munkás«-t, a »Párisi Munkás«-t, a »100%«-ot a »Híd«-at, a »Sarló és Kalapács«-ot. 1927-ben Buenos Airesben kiadtuk a »Proletár«-t, 1936-ban itt kiadtuk az »Új Világ«-ot. Szóval dolgoztunk.

1941-ben, amikor a nácik megtámadták az Sz. Sz. Sz. R-t, megindítottuk a széles, szabad, magyar mozgalmakat és megalakítottuk a

Szovjet Uniót segélyező bizottságokat. Ezek igen szépen dolgoztak és az itteni magyarság szép példával járt elől a segélyezésben. Ma a mozgalomban visszaesés tapasztalható. Ez az ötödik hadoszlopok romboló munkájának tudható be.

A vajdasági magyar kivándorlók nagyobbik része a magyar szervezetekben tevékenykedett. A jugoszláv kivándorlók főtömegét úgy Argentínában, mint Uruguayban horvát földművesek és kisiparosok teszik. Meg volt a munkás szervezetük, de nagyszámmal akadtak polgári reakciós szervezeteik is. Ezek a katolikus, nemzeti, és egyéb alapokon álló kis klikkek akadályozták a szervezeti élet és mozgalom egységes fejlődését. De 1941-ig mindezen egyesületek — hála az antifasiszta erők munkájának — egy alapra helyeződtek és megalakították a »Jugoszlavenszka Narodna Odbrana«-t. A Sztójadinovics féle itteni képviselőt ezt nem nézte jó szemmel és a diktatórikus kormány segítségével föloszlatta az egyesületet. 1941 június 22-e után sorban megalakultak a Szovjetuniót segítő bizottságok, majd egy montevideói kongresszuson megalakult a Szláv Szervezetek Egység Bizottsága és az Union Eslava (Szláv egység) nevű központi szervezet.

1942-ben kaptuk az első híreket a Népfőszabadító mozgalomról és harcról. Titóról és Mihajlovics Dráza árulásáról. Ezt hallva fölismerem, hogy ez a mozgalom és szabadságharc, amire vártunk, hogy ez a mi harcunk, bekapcsolódtam a Jugoszláv Segélyező Bizottságba és megkezdtük az »Udruzenje Szlobodne Jugoszlavije« szervezését. A harc megindult. Az összes polgári szervezetek élükön a követséggel, papokkal, firkászaikkal, mind ellenünk fordultak. Mindenféle aljas rágalmakat terjesztettek Titóról és a szabadságharcról. A híreket az észak-amerikai »Narodni Glasnik« és »Szlobodna Recs« és a moszkvai rádió adásaiból vettük. Argentínában megindult a »Szlobodna Jugoszlavija« c. heti lap, amikor a fasiszta kormány betiltotta, kiadtuk a »Glasz Domovine«-t. A jugoszláv királyi követség közbenjárására ezt is betiltották. Ekkor kiadtuk a »Jugoszlavenszki Iszeljenicski Vjesznik«-et. Ez a lap ma is megvan (ha csak a fasiszta kormány mostani győzelme után be nem tiltja). Miután megalakult az »Udruzenje Szlobodne Jugoszlavije« a Szovjetunió segélyezése mellett 1943-ban megkezdtük a gyűjtést a jugoszláv partizánok részére is, 1944-ig nagymennyiségű ruhát és cipőt szedtünk össze és mindent elkövtünk, hogy elküldjük de ez az angoloktól függött és csak 1945-ben tudtuk útnak indítani, hosszú szaladgálás és könyörgés után az északamerikai követség útján. Tizenkét nagy láda ruha és cipő ment el 1800 kiló súlyban. Közel 500 pár cipő, több száz ing, nadrág, harisnya, gyermekruhák, női alsóruhák (legnagyobb része új), amiket javarészen asszonyaink varrtak, kötöttek, horgoltak. Alig, hogy az első küldeményt összecsomagoltuk, hozzá láttunk a második előkészítéséhez. Berlin elestekor és az utána való napokon, a felvonulásokon leányaink — asszonyaink utcai gyűjtést rendeztek. Három nap háromszáz pesot gyűjtöttek, azon vettünk száz pár gyermekcipőt. Október 23-án mozi előadást rendezünk és reméljük, hogy háromnegyszáz peso tiszta jövedelmünk marad. Június 27-én is rendeztünk egy ilyen mozielőadást és a tiszta bevétel 80 pár cipőt vettünk. A mostani mozielőadásunk, amellyel a segélyezés a célja, politikai jellegű is, mert most, amikor a reakció (nemcsak a jugoszláv, hanem az egész világ reakciója) nyíltan támadásba megy át Titó marsal kormányja ellen, igen megmutatjuk, hogy a jugoszláv nép itt is mellette van. Segítettünk a szlovéneknek egy nagygyűlés szervezésében követelve az olasz fasiszták által elrabolt területeknek hazánkhoz való visszacsatolását.

Szeptember elején volt itt a »Maria Petrinovics« nevű jugoszláv hajó. Angliából hozott szemet Argentínába, onnan pedig buzát vitt vissza. A hajón volt nyolc partizán harcos és velük a politikai biztos is. Az ötágú vörös csillagos jugoszláv zászló mindenütt nagy érdeklődést váltott ki. Persze nem úgy a reakciók között. Buenosban a hajó búcsúztatásán több ezer jugoszláv és más nemzetiségű antifasiszta éltette Titót, Sztalint, Jugoszláviát, a Szovjetuniót. Ez nem tetszett a fasiszta-barát kormánynak és a tömeget rendőrséggel zavarták szét. Itt be sem engedték a hajót. A kikötőn kívül állt meg és a legénység úgy jött be. Lelkes fogadtatásban részesültek. Mindenki boldogan nézte a vörös-csillagos katonasapkákat. A politikai biztos alig győzött a sok kérdésre felelni. A helyi lapok többsége kedvezően emlékezett meg róluk. Beograd fölszabadítását nyilvános utcai gyűléssel ünnepeltük meg. A követésen, amely még teliesen Sztojadinovics szellemében dolgozik, egy Vilhar Nikola nevű úriember »Nova Jugoszlavija« címen ad ki egy lapot és azzal végzi egységbontó munkáját. Hogy honnan veszi az anyagi eszközöket, azt titok fedi. Ezenkívül egy ferencendi barát a horvátokra Pavelics szellemében igyekszik hatni. Ezenkívül néhány szerb királypárti kocsmaj asztaltársaság.

A legerősebb szervezet a Jugoszlavenszko prosvetno i pripomotno drustvo. Van egy szlovén egyesület és van az Udruzenja Jugoszlavena. Mindezek egy épületben vannak és taglétszámuk a háromszázra rúg. Az antifasiszta mozgalom főszervezője és vezetője Lutkics Koszta (szombori cipész munkás). Lutkics néptárs beszél magyarul is, részt vett 1919-ben a magyar forradalomban, mint ifjúmunkás. 1936—38-ig Spanyolországban harcolt. Innen ment oda és azután ide jött vissza. Ismeri az egykor Spanyolországban harcoló Nagy Kosztát, Popovics Kocsát és Dapcsevics Pekot.

Nagy hiányát érezzük annak, hogy nincs hazánkkal közvetlen kapcsolatunk. De reméljük, hogy a postaforgalom rövidesen helyreáll és akkor mi is többet tudunk meg az otthoni eseményekről és innen is többet tudunk majd haza juttatni. Most került hozzánk a Borbának egy júniusi száma. Észak Amerikán keresztül egy tengerész hozta. Nagyon fontos lenne, ha a hazai sajtót rendszeresen kapnánk, mivel az itteni sajtó hazánkról a legnagyobb hazugságokat közli, de jót még véletlenül sem írnak. Nekünk megvan a lapunk, a többi szláv szervezetekkel együtt van rádió-óránk, az egyetben fali-újság és ezeken keresztül hirdetjük az igazságot. Nagyon sokan a vajdasági magyarok közül szeretnék tudni mi hírlik hazulról. Milyen most a magyarság helyzete Jugoszláviában. És sokan vagyunk, akik alig várjuk, hogy haza mehesünk segíteni hazánk fölépítésében, amelyet most már joggal nevezhetünk hazánknak.

Ha jónak vélik, közöljenek valamit levelemből, de írják meg azt is, hogy akinek van itt hozzátartozója és hosszú idő óta nem tudnak róla, írjanak a következő címre: Asoc. Yug. Libre-calle Treinta y Tres 1476. Montevideo — Rep. Uruguay — Sur America.

Nagyon jó lenne, ha a vajdasági magyarok nevében fölhívást intéznének a Délamerikában élő vajdasági magyarokhoz, tudatnák velük a magyarság helyzetét az új Jugoszláviában (hamarosan köztársaságban, mert biztos vagyok benne, hogy a nép a köztársaságra szavaz).

Nagyon szeretnék haza menni és remélem, hogy ez sikerül is. Van egy tizenegy éves kis fiam, ezt megszeretném menteni a jövőnek (a biztos és boldog jövőnek).

Levelemet befejezem és küldöm üdvözetemet.

Éljen a szabad Vajdaság!

Éljen az új Szövetségi Jugoszláv Népköztársaság!

Éljen Titó marsal!

Halál a fasizmusra. — Szabadság a népnek!

◆◆◆◆◆◆◆

FIGYELŐ

A HALHATATLAN LÉNIN

A nagy társadalmi korszakok fordulópontjain mindig újra jelentkeznek a mil-liók elnyomott tömegek forradalmi mozgalmi, melyek nagy erejükkel szétrombolják a régi reakciós rendszereket, hogy új, haladó kornak törjenek útát.

Az ilyen fontos történelmi mozgalmak napjaiban a haladó társadalmi erők nagytehetségű embereket szülnék, akik alkotó lángelméjükkel, fáradhatatlan munkájukkal hatást gyakorolnak az egész emberiség további sorsára és jövőjére.

Az ilyen nagy alkotók legnagyobb alakja volt a történelem nagy építőmestere, Lenin Ilics Vladimir. Neve széttéphetetlenül összekapcsolódik az emberi történelem legnagyobb győzelmével, a nagy októberi forradalom győzelmével, az első szocialista állam kiépítésével.

Huszonkét éve annak, hogy 1924 január 21.-én a Moszkva melletti Gorki nevű faluban meghalt a proletár forradalom nagy vezére, Lenin elvtárs, de műve nagy és hatalmas maradt.

Az egész világ munkásnépe gondolatban és érzésben halhatatlan Lenin elvtársunknak áldoz. A világ összes haladószellemű embere ma talán még inkább, mint eddig érti Lenin forradalmi munkáját, melynek gyümölcsét nemrégén a fasizmus elleni történelmi jelentőségű győzelemben látta megérni.

Lenin egész életét, fáradhatatlan munkásságát, alkotó energiáját, az elnyomott munkásnép millióinak felszabadítására, a nagy tudományos igazságok győzelméért áldozta.

Mint Marx és Engelsz hű tanítványa és érdemes utódja, Lenin tovább fejlesztette forradalmi elméletük alapelveit és forradalmi gyakorlattal kapcsolja őket össze. A kapitalista társadalom klasszikus marxi elemzéséből kiindulva, Lenin az osztályharc új feltételei között, a kapitalizmus új fejlődési törvényeit fedezi fel, melyek a kapitalizmust legmagasabb fejlődési fokához, az imperializmushoz viszik és a proletariátust történelmi harcának új feltételeire, új lehetőségeire oktatja.

Nyugateurópa országaiban különböző opportunisták és revizionisták elméleteinek hatása alatt a munkásmozgalmak mindjobban polgári demokrata irányzatot vettek, sőt egyesek polgári demokrata vonalon dolgoztak. Ilyen hatások alatt és népi szabadelvű tradíciókra támaszkodva Oroszországban is jelentkezik a munkásosztály félrevezetése a forradalmiról kispolgári irányba. Az opportunisták, akiket lelkesített a tőkésrendszer békés fejlődése, a parlamenti harc és parlamenti demokrácia, melyben a II. Internacionale pártjai élénk részt vettek, arra az álláspontra helyezkedtek, hogy a tőkés rendszerről a szocialista rendszerre békés úton, érleléssel, parlamenti többséggel is át lehet térni. Marx alapelvét a proletárforradalom elkerülhetetlenségéről elavultnak, tévedésnek minősítették és követelték Marx tanításainak revízióját, a marxi világnézet »kijavítását«.

Ebben a történelmi pillanatban emelte fel Lenin, Marx és Engelsz harci zászlaját, a forradalmi marxizmus zászlaját. Számos művében, mint pl. »A szociáldemokrácia két taktikája a demokrata forradalomban«, »Mi a teendőnk?«, »Állam és forradalom«, »Imperializmus, mint a kapitalizmus legmagasabb formája«, »Gyermekbetegség«, »Materializmus és empiriokritikizmus«, »Proletárforradalom és a renegát Kautsky«, leleplezi a filozófiai kisiklásokat, a proletárellenes irányzatokat